

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Novæ Observationes Et Additiones Ad A. R. P. D. Bartholomæi Gavanti Congreg. Cleric. Regul. S. Pauli ac Sac. Rit. Congregat. Consultoris Commentaria In Rubricas Missalis Et Breviarii Romani

Adjectis Summorum Pontificum & Sac. Rit. Congreg. Decretis usque ad
præsens emanatis

Complectens omnia Gavanti Commentaria in Rubricas Breviarii - Cum
Indicibus Decretorum, Rerum atque Verborum notabilium

Merati, Gaetano Maria

Augustæ Vindellicorum, 1740

VD18 10783695-002

De Vesperis. V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39775

3 *Preces quando dicenda sunt, dicuntur ante Orationem: Commemorationes vero de Cruce, sancta Maria, Apostolis, Patrono, & Pace post Orationem, ut in propriis Rubricis habetur. Terminatur autem Officium Vesperarum, ut in aliis Horis.*

Novæ Observaciones & Additiones ad Gavanti

Cap. V. De Vesperis.

I. Gavant. pag. 44. col. 1. n. 1. -- *Vespera à s̄dere &c.*) De Vespertino Officio plura hic inquit Gavantus, præsertim quo nomine apud Auctores antiquos appellaretur, deinde quam hora celebraretur, & denique quæ Preces in Vespertino Officio ab Antiquioribus funderentur. Præcipuum autem, ac celeberrimum hujus Officii nomen, quod etiam nunc ubique retinet, fuit, *Vespera*, ita dictum, ut optimè etiam advertit Gavantus cum Isidoro à s̄dere, quod *Vesper* vocatur, & *decidente sole exoritur*, eò quòd tunc temporis celebraretur: hoc vocabulo, & nomine nihil frequentius apud Auctores, ita, ut supervacaneum omnino sit, eorum testimonia referre. Hoc Officium à S. Basilio in *Regulâ s̄fusius disputatis cap. 27.* vocatur *Eucharistia*, seu gratiarum actio, eò quòd ad referendas pro beneficiis à Deo per diem acceptis gratias præsertim institutum fit; à S. Gregorio Nysseno autem in vita S. Macrinæ vocatur *Lucernalis gratiarum Actio*, quo nomine etiam appellatur à laudato S. Basilio in *lib. de spiritu Sancto cap. 29.*

II. Gavant. eod. n. 1. -- *Lucernarium dicebatur, & Lucernalis hora &c.*) Alii Vesperarum Officium, quod semper in Ecclesia habitum fuit, tanquam omnium diei horarum maximè sollemne, & respondens Sacrificio Vespertino, quod ab Hebræis offerebatur, alii, inquam, hoc Officium *Lucernarum* appellarunt, alii *Officium lucernarum*, alii *Lucernalem horam*, quia valde serò recitabatur, & cerei, necnon lampades ad hoc Officium accendebantur. Socrates *lib. 2. cap. 25.* *Lucernæ accensionem* illud vocat ob eandem ra-

tionem, nempe ob cereos, & lampades, quæ accendebantur; quinimò preces nonnullæ fiebant in actuali lampadum accensione, ut colligitur ex Officio Mozarabico, in quo Vesperæ incipiunt ab Oratione, quæ recitatur, dum lampades accenduntur, diciturque *Lumen offerre*. Recitatur autem *Kyrie, Christe, Kyrie, Pater noster*, deinde in *N. D. J. C. lumen cum pace Amen, hoc est lumen oblatum, &c. Deo gratias*. Eadem ista Oratio dum lumina ad Officium Vespertinum accenduntur, faciendâ legitur in quodam Hymno Prudentii male inscripto *ad incensum Cerei Paschalis*, nullo enim modo pro Cereo Paschali, sed pro Vespertino Officio deservit, cum silice percussa, ignis excitabatur ad Cereos accendendos, idque quotidie Vesperis fieri solebat. De his omnibus fusè, ac doctè disserit Menardus in notis ad Regulam S. Benedicti *cap. 24. §. 2.* ubi refert preces, quæ à Monachis recitabantur, in luminum accensione. Neque tamen confundenda est *Vespera* cum *Lucernario*, seu cum precibus, quæ ad accendendas lucernas in Ecclesia dicebantur ante Vesperas, quas etiam *Lucernarium* appellarunt, utrumque enim distinguitur, licet eodem nomine vocaretur, ut probat idem Menardus, & patet ex Regula, quæ sub nomine S. Augustini, inter ejus opera vulgata, est in appendice.

III. Gavant. eod. n. 1. -- *Ultima diei hora recitabatur &c.*) Ex dictis satis liquet, quam hora pertolveretur Vesperarum Officium, nempe accensis lucernis, qua forte & causa à quamplurimis antiquis Auctoribus, quos congerit Cardinalis Bona *de Divina Psal*

Psalmodia cap. 37. inter nocturnas Divini cultus horas recensetur. Sed Officium Vespertinum sine controversia inter diurnas horas numerandum est, quia ultima diei artificialis hora, scilicet occidente Sole, recitari solebat, ac proinde tempus Canonicum Vesperarum erat hora duodecima, & postrema totius diei, non quidem exacta, & completa, sed labente, & hinc est, quod Concilium Turonense à Gavanto allegatum Vesperarum Officium *duodecimam* appellavit, sumpto nomine ab ultima diei hora, in qua recitandum est. Hoc eodem nomine nuncupatum fuit idem Officium in Regula Cassiani, seu potius in Regula ex operibus Cassiani conflata, & à S. Benedicto Ananienti Abbate citata in *Concor. Regul. cap. 24. §. 2.* non alia ratione, ut considerat etiam Martene de *Monachorum Ritibus lib. 1. cap. 10. num. 8.* nisi quia duodecima, seu ultima diei hora dicebatur. Neque officit, quod Cassianus *lib. 3. de Institutis Canobiorum cap. 3.* dicat, horam lucernalem esse undecimam, adeoque non duodecimam; nam Cassianus ibi loquitur de hora undecima jam exacta, & completa, ac proinde de duodecima jam cœpta; nam accommodat Laudes Officii Vespertini ad illorum opus, qui horam undecimam vocantur ad vineam, sic enim ait: *In his quoque horis etiam ille Evangelicus Pater familias operarios conduxit in vineam suam, ita enim, & ille primò manò conduxisse describitur, quòd tempus designat Matutinam nostram sollempnitatem; deinde à Tertia, inde Sexta, post hæc, Nona, ad extremum undecima; in qua lucernalis hora signatur.* Hæc Cassianus, sed illos operarios horam undecimam exactam operari cœpisse, & usque in finem duodecimæ operatos fuisse, testatur Matthæus *cap. 20.* illis verbis: *Hi novissimi unam horam fecerunt.* Ex quo patet, ita etiam loqui Cassianum mox citatum, quæ omnia confirmari possent hac ratione; nimirum, quia lucerna, & lumina, quæ adhibebantur tanquam necessaria ad Vesperarum Officium, non erant profecto necessaria ho-

ram decima, vel undecima inchoante, cum Sol adhuc clarissimè luceat, sed hora undecima jam expleta, & horam duodecimam jam labente, Sole jamjam occumbente, præsertim in locis obscurioribus, sicut Oratoria, & Chori esse solent.

VI. Gavant. pag. 44. col. 2. n. 5. -- *Nam quinque Psalmi &c.* Circa Vesperarum Officium varia in Ecclesiis fuit disciplina, sicut & in cæteris Officiis aliqui sex Psalmos, & sex Lectiones recitabant, alii verò plures, aut pauciores, prout videre est apud Martene *loc. cit. de Monachorum Ritibus num. 10. & seqq.* Hodie autem quatuor Psalmi apud Monachos, quinque verò juxta Romanum morem decantantur: Dominicani tamen quinque Psalmos pariter recitant, licet in aliis cum Romano Ritu non conveniant: apud Cistercienses verò Psalmi ad Vesperas nunquam mutantur, atque illos, qui singulis Feriis propriis sunt, semper recitant, asseruntque, S. Benedictum, ut Psalmi in Festis mutarentur, nunquam jussisse, nisi ad nocturnum Officium: Carthusiani verò pro Festorum ratione Psalmos mutant. In veteri Psalmorum distributione, quam pro Officio recitando evulgavit Card. Thomasius juxta antiquam Romæ disciplinam, hæc leguntur: *Ad Vesperas recedente Sole, ac die cessante in Festis, sive majoribus, sive minoribus semper dicuntur Psalmi Ferie occurrentis, nisi aliter notentur.* Proprii in Natali tantum, in Cæna Domini, atque alii quibusdam diebus his similibus habentur.

V. Gavant. pag. 44. col. 2. num. 7. -- *De Capitulo, de Hymno, &c.* Vesperarum Capitulum, quod ante Hymnum recitatur, ab Amalario *cap. ult. de Antiphonis*: Lectio à Pastore prolata, dicitur: Præpositus enim, sive Celebrans illud recitabat. Prædictam Lectionem modò apud Monachos, reliquosque omnes recitat Hebdomadarius, qua finita respondetur à Choro *Deo gratias*; deinde juxta Monachorum morem subjungitur breve, vel prolixum Responsorium ab uno,

vel pluribus cantandum, ut notat Martene supra num. 24, de quibus Responsoris mentionem etiam facit Amalarius *loc. cit.* atque ait; Se ea Metis non inveniisse, eò quod ignoraret, cur potius ad Vesperas ante *Magnificat*, quam ad *Laudes* ante *Benedictus* adhiberentur, & sicuti nulla erant ad *Laudes*, nulla quoque pro *Vesperis* designavit. Juxta Romanum Ritum nulla sunt Responsoris, neque ad primas, neque ad secundas *Vesperas*; *Benedictini* tam ad *Vesperas*, quam ad *Laudes* quotidie habent Responsoris similia illis, quæ ad minores horas adhibentur, & brevia Responsoris appellant, postremo tantum Versiculo ante *Magnificat*, vel *Benedictus* translato.

VI. Gavant pag. 45. col. 1. n. 8. -- *Canticum Magnificat &c.* De hoc Cantico post Hymnum omnibus diebus recitando satis superque discurret Gavantus. Prædictum Can-

ticum Amalarius *lib. 3. cap. 7.* Hymnum B. V. appellat. Finito hoc Cantico *Kyrie &c.* dicebatur, postea verò *Collecta*. Post *Vesperas* dabatur *Benedictio*, quemadmodum & ad aliorum Officiorum finem. Episcopi solent etiam ad hanc diem, cum res divinas faciunt post *Laudes*, & *Vesperas* *Benedictionem* impertiri; idque præcibitur à Concilio Agathensi *Can. 30.* in quo sancitur: *Plebs, Collecta Oratione ad Vesperam, ab Episcopo cum Benedictione dimittatur.* Et in Vita S. Casarii Arelatensis *lib. 2.* legimus, eum *Benedictionem* elargitum fuisse ad finem *Vesperarum*: *Cum, expleto lucernario, Benedictionem Populo dedisset.* Reliqua spectantia ad hanc horam Canonicam, atque Diurnam legi possunt apud allegatos Auctores, nimirum Martene, Grancolas, Card. Bona, Amalarium, Francolinum, & alios.

De Completorio, XVIII.

RUBRICA.

1. **A**D Completorium: absolute dicitur Lectio brevis, ut in Psalterio, deinde, *Pater noster, Confiteor, Misereatur, Indulgentiam, Convertite, Deus in adiutorium; Antiphona, Psalmi, Hymnus, Capitulum, Responsorium breve, Canticum cum Antiphona, omnia ut in fine Psalterii; & post Antiphonam in Duplicibus, & infra Octavas dicitur Oratio; in alio autem Officio ante Orationem dicitur, Kyrie eleison, cum reliquis Precibus, ut ibidem in Psalterio.*
2. *Post Versum, Benedicat, & custodiat nos &c. dicitur una ex Antiphonis B. Mariae cum Versiculo, & Oratione, ut ibidem: & dicto Versu, Divinum auxilium, dicitur secretò, Pater noster, Ave Maria, & Credo.*

Novæ Observationes, & Additiones ad Gavanti

Cap. VI. De Completorio.

I. Gavant pag. 45. col. 1. n. 1. -- *Completam vocat Isidorus &c.* Hanc ultimam diei horam Canonicam, quam S. Benedictus in sua Regula *cap. 17. & 42.* *Completorium* appellat; ob rationes à Gavanto adductas S. Isidorus *lib. 1. de Offic. Ecclesiastico cap. 21.*

Completas vocat, & nonnulli PP. *Completam*; verum citatus Isidorus in Regulam *cap. 7.* *Completorium* pariter vocat. S. autem Columbanus Regula *cap. 7.* *Initium noctis* nuncupat hanc horam; Fructuosus verò, Bracarensis Episcopus, *Primam noctis horam*, fortè quia dice-